

Literatuur

- Berkhout, K. en B. Blokker (2004) 'Al het geld is weg: de ondergang van filmproducent Laurens Geels: een reconstructie.' In: **NRC Handelsblad**, 16 april.
- Boogaard, R. van den (1998) 'Succes van de schrale grond.' In: **NRC Handelsblad**, 27 maart.
- Bueren, P. van (1997) 'Op het Nederlands Film Festival zijn de talenten ook dit jaar weer spaarzaam: Nederland blijft een filmland zo vlak als een polder.' In: **de Volkskrant**, 25 september.
- Bueren, P. van (1998a) 'Nederland was zuinig met steun aan Karakter.' In: **de Volkskrant**, 26 maart.
- Bueren, P. van (1998b) 'Cinéma Hollands jaagt op Oscars: Claudia Landsberger boekt succes met promotie van Nederlandse film.' In: **Volkskrant Magazine**, 28 augustus, 24-27.

- Duursma, M. (1998) 'Opboksen tegen de Oscar: de euroglorie van de European film awards.' In: **NRC Handelsblad**, 4 december.
- Hage, G. (2004) 'Het failliet van een filmproducent.' In: **HP/De Tijd**, 23 januari, 62-63.
- Orsouw, E.J.P. van (samenst.) (2002) **Kunstprijzen in Nederland**. Amsterdam: Boekmanstichting (cd-rom).
- Scheers, R. van (2004) 'Oscar heeft de blues.' In: **Elsevier**, 28 februari, 68-71.
- Verdaasdonk, D. (2003) 'Publieksfestivals in de herfst: Filmfestival Venetië en Nederlands Filmfestival.' In: **AV & Stage Magazine**, 10-15.

Ding mee naar de

Boekman Essayprijs

De inzendtermijn voor de editie 2004 sluit op 1 oktober a.s.
De prijs is € 1.500 voor studenten en € 2.500 voor overigen
Geïnteresseerden kunnen een essay (2.000 – 3.000 woorden) inzenden

Het enige criterium voor deelname is dat het onderwerp van het essay op het werktein van de Boekmanstichting ligt: **Kunst, Cultuur en Beleid**

Alle genomineerde essays worden in Boekman gepubliceerd

Voor meer informatie kunt u terecht op de website van de Boekmanstichting (www.boekman.nl)
Deelnameformulieren zijn aan te vragen bij het secretariaat van de Boekmanstichting (Tel. 020-624 37 36) of te downloaden via de website.

Een smoel voor de Nederlandse filmwereld

De plek van het Nationaal Filminstituut

Te veel overlap en versnippering, daar lijdt de Nederlandse filmwereld aan. En daarom moet er een Nationaal Filminstituut komen, vindt de Raad voor Cultuur. De vraag is wat de meerwaarde is van zo'n van boven opgelegd instituut. 'Als je de filmsector naar God wil helpen, moet je een instituut oprichten.'

Het opmerkelijkste stukje tekst dat vorig jaar in het hoofdstuk 'Film' van het Vooradvies van de Raad voor Cultuur verscheen, was tot het laatst bewaard, onder het nogal bureaucratisch klinkende kopje 'Sectorinstituut'. In vlot Nederlands vatte raadslid Suzanne van Voorst het idee onlangs samen als 'een smoel voor de filmsector' voor zowel binnen- als buitenland en voor zowel het algemene publiek als de sector zelf.

Volgens de Raad bestaat er nu te veel overlap en versnippering, te weinig onderlinge samenwerking en te weinig centrale regie. Een hele waslijst aan toekomstige taken volgde: 'spil en aanjager van ontwikkelingen, debat en reflectie, branche-onderzoek, educatie, promotie, en een duidelijke publieksfunctie'. Al over vijf jaar zou zo'n instituut operationeel kunnen zijn. De komende notaperiode (2004-2008) moet gebruikt worden om met het veld in gesprek te gaan, vergelijkbare voorbeelden in binnen- en buitenland te bestuderen en de verhouding van het instituut tot andere instellingen in de sector te bepalen. Volgens de Raad kan een bestaande instelling tot sectorinstituut worden uitgebouwd, mits daarvan de onafhankelijkheid vaststaat.

Gezien de kerndoelstelling – het stimuleren van de filmcultuur in Nederland – komen drie bestaande instellingen voor die missie in aanmerking: het Filmfonds, het Filmmuseum en het Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF).

Meer regie Het Filmfonds, dat de laatste tijd nogal wat taken naar zich toetrok, wierp zich in eerste instantie op als meest voor de hand liggende kandidaat. Docuzone en Mediadesk Holland werden naar het Filmfondsadres aan de Jan Luykenstraat gehaald; het Filmfonds nam zich voor een eigen statisticus in dienst te nemen, en lieerde zich aan de Stichting Onderzoek Filmsector, de verzelfstandigde opvolger van de NFC Stichting voor Onderzoek ten behoeve van de filmvertoning. Ook werden de banden met het Vlaams Audiovisueel Fonds aangehaald en gaf het fonds op verschillende terreinen te kennen 'meer regie' te willen nemen.

Nogal verrassend was dat de Federatie Filmbelangen – de lobbyclub die in 2000 is

opgericht om gezamenlijk de belangen van de sector te behartigen bij overheid, politiek en omroep – zich vervolgens eveneens aandiende als initiator voor een te vormen sectorinstituut. Beide instellingen kregen nul op het rekest van de Raad, toen die 19 april jongstleden zijn advies uitbracht. De Federatie Filmbelangen omdat het de gewenste onafhankelijkheid en draagvlak ontbeert; het Filmfonds omdat 'de uitoefening van algemene taken ter versterking van het filmklimaat [zich slecht verdraagt] met de formele overheidstaak van het fonds als financier van filmproductie en als beheerder van een aantal financiële regelingen. Het zou de geloofwaardigheid en de onafhankelijkheid van het sectorinstituut aantasten en de toch al precare financiële balans uit het door het rijk gesubsidieerde deel van de sector halen', aldus de Raad. Dat neemt niet weg dat de Raad het Fonds aanwees als voorlopige uitvoerder van een nieuwe distributieregeling, die hij alvast als taak aan een toekomstig sectorinstituut toeweest. In sectorbreed statistisch onderzoek zag de Raad voor het Fonds geen prioriteit weggelegd.

De kans dat het NIF gezien zijn educatieve taak nog bij het filminstituut betrokken zal worden, lijkt eveneens verkeken, nu de Raad zijn functioneren als bemiddelings- en expertisecentrum als onvoldoende aanmerkt en adviseert deze taken elders onder te brengen.

Met het algemene oordeel dat bestaande instellingen zich op hun kerntaken moeten richten, anticipeerde de Raad echter wel op zijn plannen voor een sectorinstituut, waar met dat advies ruimte voor wordt gemaakt.

Opmerkelijk in dit verhaal is het advies van de Raad aan het Filmmuseum om de distributietaken af te stoten. Want daarmee staat het Filmmuseum, dat in eerste instantie niet stond te springen om zich tot instituut te ontwikkelen, wel opeens als eerste kandidaat voor die functie genoteerd. De nieuwe distributieregeling, die volgens Raad in de toekomst bij het sectorinstituut moet liggen, verdraagt zich immers niet met een Filmmuseum dat zelf tegelijkertijd distributeur is. Daar komt bij dat het Filmmuseum al eerder met de gedachte aan een instituut heeft gespeeld, getuige een brief die het museum daarover eind 1995 aan de Raad stuurde en waar in het Raadsadvies 1997-2001 melding van wordt gemaakt. Volgens Rieks Hadders, adjunct-directeur bij het Filmmuseum, 'is dat oude idee waarschijnlijk gestorven omdat het van boven kwam'. Hadders: 'Zoiets moet van onderop, uit de sector zelf, ontstaan. Mocht dat gebeuren, dan kan ik me er wel iets bij voorstellen.'

Top-down instituut heeft geen zin Ook Melle Daamen, directeur van de Amsterdamse Stadsschouwburg en in het verleden directeur van het Amsterdams Uitbureau en de Mondriaan Stichting voor beeldende kunst, waarschuwt voor een van boven opgelegd instituut. Bij de meerwaarde ervan (door de Raad onder verwijzing naar andere sectoren ingeschat als 'zeer groot') zet hij eveneens vraagtekens. 'Als ik de verschillende kunstsectoren even afa, dan stel ik vast dat het in de architectuur redelijk is gelukt; dat er in de theatersector veel kritiek is op het Theaterinstituut, dat veel van een Oost-Europese vesting weg heeft; dat de fotowereld iets heeft dat te klein is om instituut te noemen en dat men rollebollend over straat is gegaan over het waar en hoe. Het idee van het Vormgeversinstituut, dat zes à zeven jaar oud is, werd een absolute mislukking. De opvolger daarvan, het Premselainstituut, is nog steeds niet goed op gang. Van het Popinstituut heb ik niet

Het Filmmuseum, dat in eerste instantie niet stond te springen om zich tot instituut te ontwikkelen, staat wel opeens als eerste kandidaat voor die functie genoteerd

het idee dat het pop nou enorm heeft opgestuwd in de vaart der volkeren. De klassieke muziek heeft geen instituut, maar geniet internationaal wel groot aanzien. Sinds het beeldende-kunstinstituut is opgeheven, gaat het in die sector veel beter. In de literatuurhoek bestaat ook geen instituut, hoewel het daar met de vertalingen goed gaat. Dus, zou ik concluderend zeggen, als je de filmsector naar God wil helpen, moet je een instituut oprichten. Tenzij het idee uit de sector zelf voortkomt. Maar top-down een instituut oprichten, heeft geen zin.'

Voormalig Filmfondsdirecteur Ryclef Rienstra deelt die scepsis. 'De historie wijst uit dat alle pogingen tot een centraal instituut uiterst moeizaam tot stand kwamen. Toen we in 1984 het kleine Filmfonds oprichtten, was daar vijf jaar discussie aan voorafgegaan. Ik denk dat zo'n filminstituut er ook in 2012 nog niet is.'

Denemarken mag dienen als voorbeeld van een land waar vanuit de filmsector zelf meer eenheid ontstond. Sinds begin jaren tachtig bestaat daar een filminstituut, dat oorspronkelijk subsidies verstrekke aan lange filmproducties. Het fuseerde in '97 met het 'Statens filmcentral' voor korte filmprojecten en het Deense filmmuseum tot het huidige Deense Filminstituut, 'de nationale instelling verantwoordelijk voor ondersteuning en aanmoediging van film en cinemacultuur en de conservering daarvan in het nationaal belang'. In tegenstelling tot wat de Raad voor Cultuur in Nederland voor ogen staat, is het Deense filminstituut zowel subsidieverstrekker als filmmuseum en educatiecentrum, houdt het statistieken bij en biedt het onderdak aan Mediadesk Denmark.

Het ligt daarom meer voor de hand dat de Nederlandse variant op het Britse model gaat lijken, waar het Fonds – de British Film Council – van het instituut – het British Film Institute (BFI) – is gescheiden. Het BFI bestaat al sinds 1933 en heeft tot taak 'het creëren van een breder begrip, waardering en toegang tot film en televisiecultuur'. Het runt het National Film Theatre en een Imax-theater, organiseert het London Film Festival en beheert een filmbibliotheek en educatieve bronnen. Opvallend is dat de opdracht van het Britse filminstituut is gericht op mediacultuur in het algemeen en niet alleen op filmcultuur, terwijl de Raad in Nederland tegelijkertijd naar meer eenheid op het gebied van media-educatie streeft. Ze oppert daartoe de oprichting van 'een klein stimuleringsfonds of platform' dat zich bezig zou moeten houden met beleidsontwikkeling en als helpdesk zou moeten fungeren, terwijl het misschien wel voor de hand ligt dergelijke taken uiteindelijk bij het op te richten filminstituut onder te brengen. Eind dit jaar zal het fonds haar plannen op dit gebied verder toelichten en eveneens met een eerste verkenning komen over een toekomstig sectorinstituut.

Karin Wolfs is freelance filmjournalist. Ze is onder andere redacteur van De Filmkrant en correspondent voor de Britse filmbusinesssite ScreenDaily.